

שם הקורס: מבוא להיסטוריה עולמית

שם המרצה: ד"ר אלכס קרנר

אוניברסיטת חיפה

סמסטר ב' תשע"ג - א', ג' 10:00-12:00

שעת קבלה: בתאום מוקדם: טל' 0547724305, דוא"ל: pudpud@zahav.net.il

סילבוס

כללי

הקורס "מבוא להיסטוריה עולמית" יסקור את תולדות התפתחות המין האנושי, מימי האדם הקדמון ועד לעידן מהפכת המידע.

שזורים בסיקור ההתפתחויות ההיסטוריות במגוון תרבויות תבל, יתקיימו מספר "שיעורי מסגרת" אשר יטפלו בנושאי-על. נושאי-על אלה יצביעו על תהליכים והתרחשויות מקבילים, בזירות גיאוגרפיות ותרבותיות שונות, מתוך כוונה לזהות את ולהצביע על כיווני ההתפתחות הכלליים של המין האנושי כולו. במסגרת הקורסייבחנוגם תהליכים היסטוריים אינטגרטיביים, הווה אומר - כיצד תהליכים היסטוריים מקבילים קרבו תרבויות וחברות אלה לאלה ומן הצד השני, ייבחנו תהליכיהיפרדות, קרי - כיצד תהליכים מקבילים הביאו להרחקה של תרבויות וחברות אלה מאלה.

במסגרת התכנים שיילמדו בקורס תוצג ראייה רחבה של כלל ההיסטוריה האנושית בבחינת מתן קונטקסט כללי שישלים את תחומי העניין ההיסטוריים הספציפיים שבהם יעסוק הסטודנט במסגרת לימודיו בחוגים השונים המרכיבים את בית הספר להיסטוריה, כמו גם מתן מענה לשאלה כיצד הגיעה התרבות האנושית למקום שבו היא נמצאת כיום. הקורס יהווה מעין מסגרת על ליצירת מכנה ידע בסיסי משותף לכלל תלמידי בית הספר להיסטוריה.

דרישות הקורס

1. נוכחות חובה (עד 6 העדרויות).
2. עבודת אמצע (ניתוח תעודה – 2.5 עמודים) 30% מהציון.
3. בחינת כיתה סוף הסמסטר – 70% מהציון.

שיעורים

1. **שיעור מס' 1:** מבוא, הצגת הקורס, היסטוריה עולמית מהי ולשם מה? מקורות היסטוריים לסוגיהם, היסטוריה לסוגיה ומקומה של ההיסטוריה העולמית בגישות ההיסטוריוגרפיות השונות.
2. **שיעור מס' 2:** האדם הקדמון, ציידים-לקטים, ראשית התרבות האנושית. מיחיד לחברה. התפשטות ההומו ספיינס.
3. **שיעור מס' 3:** המהפכה צמיחת תרבויות ליד מקורות מים (סין, מסופוטמיה, מצרים). החקלאית. מנוודות להתיישבות של קבע. מצרים העתיקה. "ביות" המתכות. מאבני צור לכלי עבודה ומלחמה. המצאת הכתב. המהפכה הלשונית. תרבויות הסהר הפורה. קודקס ח'מוראבי. ראשית החוק כמבטא יצירתן של תפישות חברתיות ותרבותיות מדומיינות.
4. **שיעור מס' 4:** האדם "הנבון" כאדם "מאמין" – האמונה בכוחות עליונים וראשיתן של דתות תבל. (שיעור "מסגרת" – **מסכם את הפרה היסטוריה ואת ראשית התרבות האנושית**).
5. **שיעור מס' 5:** צמיחת העיר. ארכיטקטורה וחברה (דגש על מצרים ויוון, בחינת הקשרים כלליים. הארכיטקטורה כמכשיר שלטוני).
6. **שיעור מס' 6:** יוון ורומא; פרס והודו – קשרים והקשרים. (אתוס המזרח-מערב/צפון דרום/אנטיפודים). תפישת העולם הגיאוגרפית והאסטרונומית של העת העתיקה.
7. **שיעור מס' 7:** קומדיה וטרגדיה – היצירה הספרותית והבימתית בעת העתיקה (דגש על זמינות קורפוס זה כמקור להבנת התפתחויות היסטוריות וחברתיות).
8. **שיעור מס' 8:** האמנות כשפה בינלאומית (שיעור "מסגרת" – **מסכם את העת העתיקה**).
9. **שיעור מס' 9:** האסלאם – דת ואימפריה – היבטים תרבותיים. תור הזהב. שומר החותם של קאנון הידע הקלאסי. נדידת ידע בין תרבויות.
10. **שיעור מס' 10:** האימפריות במזרח – הודו וסין.
11. **שיעור מס' 11:** אירופה בימי הביניים – דעיכת האימפריה הרומית. הפיאודליזם, מסעות הצלב. צמיחת המדינה "המודרנית".
12. **שיעור מס' 12:** המצאת הנייר בסין. הכתיבה ומסורות של אגירה והעברת ידע בעולם ערב מהפכת הדפוס. מהפכת הדפוס.
13. **שיעור מס' 13:** תחבורה, מסחר וכלכלה על סף העת החדשה. המגפה השחורה (שיעור "מסגרת" – **מסכם את ימי הביניים**).
14. **שיעור מס' 14:** עידן התגליות (כולל התייחסות לאימפריות והממלכות באסיה, באפריקה ובאמריקה) ו"עידן התגליות" הסיני. תרבויות ימיות ויבשתיות. הים כגורם מפריד וכגורם מאחד בין תרבויות. עידן הגלובליזציה הראשון. מעידן תגליות לעידן קולוניאלי.
15. **שיעור מס' 15:** אמנות הרנסנס באירופה, דתות ואמנויות סינקרטיות, הרפורמציה, המפגשים התרבותיים בעקבות עידן התגליות (אפריקה, אמריקה, אסיה, אירופה).

16. **שיעור מס' 16** : אדונים ומשרתים – העבודה והעבדות משורשיה בימי קדם ועד לתופעות של עבדות בעידן המודרני. תולדות יחסי העבודה. היבטים חברתיים. (**שיעור "מסגרת"** – נושא "על": עבודה).
17. **שיעור מס' 17** : התפתחות המדע המודרני (המהפכה המדעית). מאלכימיה לכימיה.
18. **שיעור מס' 18** : המהפכה האנגלית, המהפכה הצרפתית, המהפכה האמריקנית, המהפכה הרוסית. שורשיהן החברתיים והמעמדיים ותוצאותיהן. השלכות ארוכות טווח. לידתו של האתוס הדמוקרטי. הלאומיות והמדינה המודרנית.
19. **שיעור מס' 19** : המהפכות התעשייתיות. היבטים טכנולוגיים וחברתיים. צמיחת מדינת הרווחה.
20. **שיעור מס' 20** : האמנות בחילופי המאות: אימפרסיוניזם, אקספרסיוניזם, קוביזם ו"איזמים" אמנותיים אחרים – היבטים היסטוריים (בין היתר, אמנות כמקור היסטורי) ובין-תרבותיים (השפעות אמנותיות הדדיות בין אזורים גיאוגרפיים שונים בעולם). (**שיעור "מסגרת"** – לידתו של העולם המודרני)
21. **שיעור מס' 21** : מלחמות העולם, והמלחמה הקרה. תוצאותיהן והשפעתן על היווצרות המערכת הבינלאומית הנוכחית. ארגונים בינלאומיים ו-NGO's
22. **שיעור מס' 22** : אנושות בתנועה: מהגירת ההומו ספיאנס ועד למהגרי העבודה בימינו (**שיעור "מסגרת"**. נושא על: הגירה ונדידות עמים).
23. **שיעור מס' 23** : תקשורת ההמונים והשפעתה על ההתפתחויות ההיסטוריות במאה ה-20.
24. **שיעור מס' 24** : תולדות המשפחה, הגלולה למניעת הריון, מעמד האישה והאחר המיני-סוגיות מגדריות (סוגיות אלה ישולבו לאורך כל הקורס, אך בשל חשיבותן יוקדש להן שיעור מיוחד). (**שיעור "מסגרת"**).
25. **שיעור מס' 25** : שיעור סיכום: מבט אל העתיד, גלובליזציה מחד גיסא ופירוק מסגרות חברתיות, תרבותיות ופוליטיות מסורתיות מאידך גיסא. העולם כיחידה תרבותית ואקולוגית אחת. מתקופת האדם הקדמון ועד לאסון צ'רנוביל – לאן זה מוביל אותנו?

רשימת קריאה

- מפעם לפעם יועלה חומר קריאה לאתר הקורס לקראת שיעורים ספציפיים. הרשימה להלן היא רשימה כללית של ספרות משנית אותה יש לקרוא במהלך הקורס:
1. גיימס ס' דייוויס, סיפורה של האנושות, מתקופת האבן ועד ימינו, הוצאת מטר: תל אביב, 2009
 2. יובל נח הררי, קיצור תולדות האנושות, הוצאת דביר: תל אביב, 2011
 3. Bowker, John, ed. *The Cambridge Illustrated History of Religions*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002.
 4. Jerry Brotton, *A History of the World in Twelve Maps*, Allen Lane: London, 2012
 5. Jared Diamond, *Guns, Germs and Steel*, Vintage: London, 2005 (1997)

6. Robert Tignor (et al.), *Worlds Together, Worlds Apart*, W.W. Norton & Company: London & New York, 2011